

5. Ohiyenko, I. (2021). Istoriya ukrayins'koyi literaturnoyi movy [History of the Ukrainian literary language]. K. 326 s. [in Ukrainian]

6. Pivtorak, H. (2001). Pokhodzhennya ukrayintsiv, rosiyan, bilorusiv ta yikhnikh mov: mify i pravda pro tr'okh brativ slov'yans'kykh zi «spil'noyi kolysky» [The origin of Ukrainians, Russians, Belarusians and their languages: myths and the truth about three Slavic brothers from the «common cradle»]. K.: Vydavnychyy tsentr «Akademiya». 152 s. [in Ukrainian]

7. Syllabus navchal'noyi dystsypliny «Istoriya ukrayins'koyi literaturnoyi movy» [Syllabus of the academic discipline «History of the Ukrainian literary language»]. URL: <https://kikfil.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/93/2024/02/iulm.-syllabus-2024.pdf> (дата звернення: 25.09.2024). [in Ukrainian]

8. Shevel'ov, Yu. (2002). Istorychna fonolohiya ukrayins'koyi movy [A Historical Phonology of the Ukrainian Language] / per. z anh. Kharkiv: Akta. 1054 S. [in Ukrainian]

9. Shevel'ov, Yu. (1996). Chomu obshcherusskyy yazyk, a ne vibchorus'ka mova?: Z problem skhidnoslov'yans'koyi hlotohoniyyi. Istoriya ukrayins'koyi movy: khrestomatiya [Why the common Russian language and not the Vybchorus language? On the problems of East

Slavic glottogony. History of the Ukrainian language] / uporyad. S. Ya. Yermolenko, A. K. Moysiyyenko. Kyiv: Lybid', 1996. S. 191–205. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

РУСАКОВА Ольга Валеріївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології Коломийського навчально-наукового інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Наукові інтереси: сучасна українська мова, історія української літературної мови, методика навчання і викладання української мови в закладах вищої освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

RUSAKOVA Olha Valeriivna – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Department of Philology, Kolomyia Educational-Scientific Institute Vasyl Stefanyk Precarpathian National University.

Scientific interests: modern Ukrainian language, history of the Ukrainian language, methods of teaching and learning the Ukrainian language in institutions of higher education.

Стаття надійшла до редакції 13.09.2024 р.

УДК 378.015.3:[378.016:745/749]

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-216-267-273

СЕРЬОГІНА Ірина Юріївна –

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри технологічної та професійної освіти,

Криворізького державного педагогічного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8990-0694>

e-mail: irinaseryogina73@gmail.com

РОЗВИТОК УМІНЬ САМОРЕГУЛЯЦІЇ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЕЛЕМЕНТИ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА»

У статті розглянуто теоретичні аспекти розвитку умінь саморегуляції студентів 3-4 курсів факультету педагогічної освіти Криворізького державного педагогічного університету у процесі вивчення навчальної дисципліни «Елементи декоративно-прикладного мистецтва». Саморегуляцію навчальної діяльності студентів ми розглядаємо як уміння студента свідомо поставити ціль та мету навчальної діяльності, спланувати способи цієї діяльності, їх вибір в залежності від очікуваних результатів. Розглянуто оптимальні умови розвитку саморегуляції навчальної діяльності студентів: забезпечення мотивації студентів до навчальної діяльності; оволодіння вміннями та навичками професійної саморегуляції; залучення студентів до активної творчої діяльності; створення творчої атмосфери, здорового морально-психологічного клімату в колективі; активне використання інтерактивних форм і методів навчання, що стимулюють творчі здібності особистості та уміння саморегуляції. Також представлено впровадження ефективних методів, прийомів та форм розвитку умінь саморегуляції студентів на прикладі опрацювання конкретних тем навчальної дисципліни «Елементи декоративно-прикладного мистецтва», а саме: використання проєктних та дослідницьких технологій, прийоми самостійної роботи та планування її етапів, організація воркшопів та майстер-класів, конкурсів, дискусій, віртуальних екскурсій, підготовка та захист презентацій, рефлексивні нотатки, обов'язковий само- та взаємоконтроль і колективне оцінювання результатів співпраці студентів, викладача. За допомогою діагностичних методик з'ясовано рівень сформованої саморегуляції навчальної діяльності студентів до та після впровадження системи роботи. Ефективність запропонованої системи роботи з розвитку умінь саморегуляції студентів підтверджено отриманими експериментальними даними. Встановлено, що завдяки сформованому умінню саморегуляції у студентів успішно формується цілеспрямованість, організованість та уміння контролювати свої емоції і дії, що безумовно впливає на якість навчання та високі результати у майбутній професійній діяльності.

Ключові слова: феномен саморегуляції особистості, уміння саморегуляції навчальної діяльності студентів, методи, прийоми і форми розвитку умінь саморегуляції студентів, умови формування здатності до саморегуляції.

SERYOGINA Iryna Yuriyivna –

candidate of Pedagogical Sciences,

associate Professor of Technological and

professional education department

Kryvyi Rih State Pedagogical University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8990-0694>

e-mail: irinaseryogina73@gmail.com

DEVELOPMENT OF STUDENTS' SELF-REGULATION SKILLS IN THE PROCESS OF STUDYING THE DISCIPLINE «ELEMENTS OF DECORATIVE AND APPLIED ARTS»

The article considers the theoretical aspects of the development of self-regulation skills of students of 3-4 courses of the Faculty of Pedagogical Education of Kryvyi Rih State Pedagogical University in the process of studying the academic discipline «Elements of Decorative and Applied Art». We consider self-regulation of educational activities of students as the student's ability to consciously set the goal and purpose of educational activities, to plan the ways of this activity, their choice depending on the expected results. The optimal conditions for the development of self-regulation of educational activities of students are considered: ensuring students' motivation for educational activities; mastering the abilities and skills of professional self-regulation; attracting students to active creative activity; creating a creative atmosphere, a healthy moral and psychological climate in the team; active use of interactive forms and teaching methods that stimulate personal creativity and ability of self-regulation. The introduction of effective methods, techniques and forms of development of students' self-regulation skills is also presented on the example of the study of specific topics of the academic discipline «Elements of decorative and applied art» namely: use of project and research technologies, methods of independent work and planning of its stages, organization of workshops and master classes, competitions, discussions, virtual tours, preparation and protection of presentations, reflective notes, mandatory self-and mutual control and collective assessment of the results of cooperation between students and the teacher. With the help of diagnostic techniques, the level of formed self-regulation of the educational activities of students before and after the introduction of the work system was clarified. The effectiveness of the proposed system of work on the development of students' self-regulation skills is confirmed by the experimental data obtained. It is established that due to the formed ability of self-regulation, students successfully form purposefulness, organization and ability to control their emotions and actions, which certainly affects the quality of training and high results in future professional activity.

Key words: phenomenon of self-regulation of personality, ability of self-regulation of educational activity of students, methods, ways and forms of development of skills of self-regulation of students, conditions of formation of ability to self-regulation.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сьогодні процеси удосконалення і модернізації української системи вищої освіти суттєво впливають на потребу суспільства у фахівцях, здатних самостійно приймати рішення у нових обставинах, брати на себе відповідальність, гнучко реагувати на виклики у майбутній професійній діяльності. Саме тому актуальність проблеми розвитку умінь саморегуляції у студентів закладів вищої освіти не викликає сумнівів, оскільки їх успішне професійне становлення неможливо без розвинутої здібності до саморегуляції як взагалі, так і навчальної діяльності, зокрема. Студенту потрібно свідомо орієнтуватися у навчальному матеріалі, розуміти його мету та цілі, створювати умови та розробку алгоритму ефективного виконання поставленого завдання, вміти застосовувати самоконтроль та самооцінку результатів власної навчально-пізнавальної діяльності. Тобто за умови сформованої здібності до саморегуляції, у студента відбувається розвиток високого рівня навчальної мотивації, прагнення до активного саморозвитку та готовності до нових викликів у майбутній професійній діяльності. Питання формування саморегуляції студентів досліджували багато вчених, педагогів, психологів, вчителів-практиків, проте недостатньо конкретних прикладів розвитку саморегуляції при опрацюванні певних дисциплін у ЗВО.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зарубіжних наукових працях Г. Акомба, І. Бекман, Ф. Ірвіна, А. Кенні та ін. ми зустріли ґрунтовні дослідження саморегуляції поведінки особистості. Більшість авторів пов'язують розвиток уміння саморегуляції зі свідомістю людини.

Разом з тим, вагомими для нашого дослідження були наукові здобутки українських вчених, як-от: М. Гриньова, М. Кононова, Г. Пригін, І. Плахотнікова, В. Моросанова, Т. Кириченко, Т. Попова, Н. Олейник, О. Фурс та ін., які розглядали саморегуляцію як процес, за допомогою якого людина контролює та адаптує свої думки, емоції і поведінку відповідно до поставлених цілей та вимог зовнішнього середовища. Це включає усвідомлення своїх внутрішніх станів, здатність до планування

дій, моніторинг прогресу, самооцінку результатів і виявлення готовності до змін.

Науковці В. Прядєїн, В. Ляудіс, Є. Заїка у своїх дослідженнях справедливо наголошували, що саморегуляція є важливою складовою особистісного розвитку, оскільки сприяє підвищенню мотивації, успішності в навчанні та професійній діяльності. Досить цікавими у контексті дослідження було вивчення взаємозв'язку між саморегуляцією та успішною навчально-пізнавальною діяльністю студентів, що розглянуті у наукових працях І. Галян, І. Пасічника, М. Боришевського, В. Іванникова, В. Моросанової, О. Савченко, Т. Титаренко та ін. Більшість авторів, аналізуючи різні аспекти процесу саморегуляції особистості, справедливо наголошують про важливість врахування її актуальних потреб, ціннісних орієнтирів, мети діяльності та здатності до рефлексії.

Незважаючи на велику кількість вагомих наукових досліджень з актуальних проблем формування саморегуляції особистості, на наш погляд, все ж таки недостатньо методичних рекомендацій розвитку умінь саморегуляції навчально-пізнавальної діяльності студентів на прикладі вивчення конкретних навчальних дисциплін.

Мета статті. Метою даної статті є розгляд феномену саморегуляції навчальної діяльності студентів на прикладі вивчення дисципліни «Елементи декоративно-прикладного мистецтва», характеристики оптимальних умов та форм, методів, прийомів результативного розвитку умінь саморегуляції студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У своїй роботі ми спиралися на наукові погляди вчених М. Гриньової, М. Кононової, які у монографії «Саморегуляція навчальної діяльності та професійний розвиток студентської молоді» [4] зазначають: «Сьогодні феномен саморегуляції розглядають як утворення біосоціального та психосоціального. Біосоціальність визначається природними фізіологічними системами людини, яка здійснює життєдіяльність і життєтворчість у суспільстві, тобто в соціальному середовищі. Психосоціальна природа виявляється через взаємодію свідомих і несвідомих процесів у психіці

людини, яка визначає процеси регулювання і саморегулювання. Тому використання само-регуляції в практиці навчальних закладі забезпечує інтелектуальний і соціальний розвиток особистості.

Саморегуляція формується у діяльності, а в навчанні формується шляхом здійснення навчальної діяльності, що пов'язано з появою у свідомості особистості новоутворень, основою яких є сприйняття навчальних завдань і рефлексія навчальних дій» [4, с. 33]. Виходячи з цього, автори формулюють визначення поняття «саморегуляція у навчанні»: «...це оволодіння засобами виконання навчальних операцій таким чином, щоб будь-яка зміна умов завдання, зустріч з ускладненням спричиняла включення таких механізмів мислення, які призводять до самостійного розвитку завдання чи проблеми» [4, с. 35]. Тобто можемо зазначити, що саморегуляцію розглядаємо як уміння студента свідомо поставити ціль та мету навчальної діяльності, спланувати способи цієї діяльності, їх вибір в залежності від очікуваних результатів.

Також ми поділяємо погляди науковців М. Гриньової, М. Кононової, які виокремлюють групу вмінь, що найбільше пов'язані зі само-регуляцією: «1) предметні уміння, які формуються в суб'єктів у процесі вивчення спеціальних конкретних предметів; 2) навчально-організаційні, які полягають у самоорганізації, саморегуляції навчальної дисципліни, вмінні керувати власною навчальною діяльністю.

Реалізація кожного компонента базується на предметних вміннях. Виконання завдань з усіх предметів за єдиною структурою через сукупність компонентів саморегуляції формує навчально-організаційні вміння, вищою формою яких є вміння регулювати власну навчальну діяльність.

Уміння, необхідні для формування само-регуляції, з ростом і розвитком особистості розширюються за межами світосприйняття, поглиблюються за змістом» [4, с. 36].

Продовжує та поглиблює цю стратегію дослідження феномену саморегуляції особистості у процесі навчання вчений О. Фурс [12], який справедливо наголошує: «Виявлено, що само-регуляція має певну структуру, єдину для всіх видів діяльності, і складається з відповідних компонентів: модель значущих умов; мета діяльності; програма дій; оцінка результатів та їх корекція.

Будь-яка практична діяльність людини має свої мотиви. Механізм управління мотивацією створюється тоді, коли формується сама особистість з її змістом життя. Без цього мотиви матимуть ситуаційний, нестійкий, характер і поведінка людини характеризуватиметься непередбаченістю, імпульсивністю, та непослідовністю. Бажано засвоїти деякі принципи ставлення до життя, які сприятливо впливають на мотиваційну саморегуляцію.

До таких належать:

- емоційна зрілість і стійкість;
- збереження внутрішнього спокою в різних ситуаціях;
- уміння відрізнити головне від посереднього;
- знання засобів впливу на події;

- уміння підходити до проблеми з різних точок зору;

- готовність до будь-яких неочікуваних подій;

- сприйняття дійсності такою, якою вона є, а не такою, яку хотілося б бачити;

- уміння бачити перспективу життєвих подій;

- намагання зрозуміти інших;

- уміння вибирати позитивний досвід з подій, які сталися» [12, с. 31].

Дослідивши феномен саморегуляції особистості у процесі навчання, можемо окреслити декілька умов для її успішного розвитку: студенти повинні чітко усвідомлювати свої навчальні цілі, що допоможе їм зрозуміти, заради чого вони працюють; вміння планувати своє навчання, розподіляти час та ресурси є ключовим фактором (розробка індивідуальних навчальних планів); студенти повинні мати можливість оцінювати свій прогрес, щоб зрозуміти, які стратегії працюють, а які потребують зміни; регулярна рефлексія над своїм навчанням допомагає студентам усвідомлювати свої сильні та слабкі сторони, а також адаптувати свої методи навчання; важливо, щоб викладачі підтримували студентів у розвитку їхніх навичок саморегуляції, пропонуючи ресурси та корисні поради; студенти повинні бути внутрішньо мотивованими до навчання, що сприяє їхньому бажанню самостійно управляти процесом навчання; створення сприятливого навчального середовища (викладачі підтримують відкриту комунікацію та обмін думками, студенти можуть легше розвивати свої навички саморегуляції).

Підтвердження наших думок знаходимо у дослідників М. Гриньової та М. Кононової, які зазначають: «Формування у студентів умінь і навичок професійної саморегуляції здійснюється через: оволодіння основними категоріями теорії саморегуляції (структура, функції, компоненти); формування готовності до професійної само-регуляції (вміння здійснювати самоаналіз, формувати цілі та визначати найактуальніші з них), а також уміння самостійно визначати й підвищувати рівень власної професійної само-регуляції; розвиток механізмів професійної само-регуляції.

Можна виділити такі психолого-педагогічні умови, що сприяють формуванню вмінь професійної самоорганізації майбутніх фахівців: забезпечення мотивації студентів до навчальної діяльності; оволодіння вміннями та навичками професійної саморегуляції; залучення студентів до активної творчої діяльності; створення творчої атмосфери, здорового морально-психологічного клімату в колективі; активне використання нових форм і методів навчання, що стимулюють творчі здібності особистості» [4, с. 41].

Ми розробили систему роботи з розвитку умінь саморегуляції навчальної діяльності студентів 3-4 курсів спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) на прикладі вивчення дисципліни «Елементи декоративно-прикладного мистецтва», яку впроваджували протягом одного семестру.

Наведемо приклади використання оптимальних методів, прийомів та форм розвитку умінь

саморегуляції навчальної діяльності студентів при вивченні конкретних тем курсу «Елементи декоративно-прикладного мистецтва»:

Тема 1. Орнамент – головний компонент побудови декоративної композиції.

Класифікація видів декоративно-прикладного мистецтва за матеріалом і технікою та функціональною приналежністю. Народне, професійне, самодіяльне декоративно-прикладне мистецтво. Утилітарність та декоративно-виражальні якості у творах мистецтва. Орнамент, види орнаментів.

Завдання для студентів: самостійно сформулювати теми творчих проєктів (індивідуальних та групових) з теми, спланувати етапи роботи над проєктом, розподіл навчального часу, підготувати презентацію та захистити творчий проєкт, здійснити само- та взаємооцінювання процесу роботи над проєктом і його результат.

Тема 2. Орнамент, символіка, основні мотиви, колір.

Орнаментальний та сюжетно-зображальний метод. Абстрагування, стилізація, натуралізація. Види орнаментів – первинні і вторинні його форми. Символіка кольору та знаковість в орнаменті.

Завдання для студентів: здійснити дослідницько-пошукову роботу на тему: «Символіка орнаменту різних регіонів України: характеристика, специфіка, спільні риси» (самостійно знайти матеріал, проаналізувати, оформити у вигляді презентації, зробити висновки). Підготувати питання для самоконтролю, само- та взаємооцінювання. Колективне аргументоване обговорення результатів, конкурс серед студентів на найкраще дослідження.

Тема 3. Витинанка як вид декоративно-прикладного мистецтва.

Орнаментика паперових прикрас. Історичні аналоги витинанкарства. Виникнення витинанки на Україні. Декораційні особливості української витинанки. Сучасне витинанкарство.

Завдання для студентів: самостійно розробити і провести майстер-клас «Мистецтво виготовлення паперових прикрас: витинанка», здійснити пошуково-дослідницьку роботу щодо історичних відомостей виникнення витинанки на території України (спланувати етапи, розподіл часу, само- та взаємооцінювання процесу і результату роботи). Групова робота: підготувати наочний матеріал на тему: «Регіональні особливості української витинанки», розробити дидактичну гру з картками, де зображено витинанки різних регіонів України, набір карток з назвами регіонів, групам пропонується на швидкість визначити регіон і відповідну витинанку. Наприкінці колективно проаналізувати розподіл часу, ресурсів, сформованих умінь саморегуляції студентів.

Тема 4. Загальна характеристика українських народних розписів.

Історичні відомості про виникнення українських народних розписів. Технологія виконання, класифікація, відомі майстри українського народного розпису. Характеристика своєрідності українського народного розпису. Поняття стилізації. Регіональний аспект. Технологія виконання.

Завдання для студентів: підготувати та захистити індивідуальний інформаційний проєкт з загальної теми заняття (власну тему сформулювати самостійно) та під час виконання обов'язково вести рефлексивні нотатки, де студенти будуть фіксувати свої думки, спостереження, емоції, відкриття про процес навчання і підготовку проєкту, що вдалося під час дослідження, а що робити краще. Це допоможе студентам усвідомлювати власні успіхи та труднощі. Наприкінці проаналізувати рефлексивні нотатки студентів, підбити підсумки, звернути увагу на сформовані уміння саморегуляції у студентів.

Тема 5. Майстри українського народного розпису.

Виконання логотипу за мотивами українських народних розписів.

Завдання для студентів: підготувати та провести воркшопи та майстер-класи з теми заняття. Розробка авторських проєктів дослідження творчого та життєвого шляху різних майстрів українського народного розпису, у процесі колективного обговорення здійснити само- та взаємооцінювання результатів і обрати найкращий індивідуальний проєкт.

Тема 6. Особливості розпису елементів інтер'єру. Оформлення маски.

Технологія виконання розпису елементів інтер'єру різних типів. Декорування різних закладів, власного помешкання, святкове прикрашання. Особливості виготовлення маски.

Завдання для студентів: розробити план самостійної роботи над темою заняття, створити та захистити презентацію «Особливості декорування власного помешкання, різних закладів», «Святкове прикрашання приміщень для різних заходів», «Види масок та технологія виготовлення» (на вибір), організувати практичну роботу з виготовлення різних видів масок. Використовувати інформаційно-комунікаційні технології, цифрові платформи. Колективно підбити підсумки, здійснити само- та взаємооцінювання, обрати найкращу маску.

Тема 7. Писанка як один з найвизначніших видів народного мистецтва.

Історія виникнення писанок, регіональні особливості. Регіональні особливості писанкового розпису на Україні. Спільні та відмінні риси. Символіка орнаментальних мотивів у писанкарстві. Композиційні схеми оздоблення. Музейні збірки писанок у різних регіонах України. Відомі майстри писанкового розпису.

Завдання для студентів: підготувати семінар з теми заняття (тему, план та етапи роботи, розподіл часу визначити самостійно), підготувати питання для дискусії, розробити та захистити презентацію «Історія успіху відомих майстрів писанкового розпису», розробити віртуальну екскурсію до музеїв писанок з різних регіонів України. Підбити підсумки, здійснити само- та взаємооцінювання, звернути увагу на сформовані уміння саморегулювання навчальної діяльності студентів під час підготовки та проведення заняття.

Перед початком впровадження нашої системи роботи, ми здійснили діагностику наявного рівня

сформованої саморегуляції студентів за допомогою опитувальника «Стиль саморегуляції поведінки» В. Моросанова (адаптована М. Яцюк) [13, с. 14], опитувальника самоорганізації діяльності [13, с. 21], опитувальника «Академічна саморегуляція» [13, с. 38], що наводить дослідниця М. Яцюк у своїй науковій праці «Психологія саморегуляції особистості. Психологічний практикум» [13].

Після застосування представлених вище діагностичних методик, ми отримали наступні результати (табл. 1., рис. 1.):

Таблиця 1.
Рівні сформованої саморегуляції студентів перед впровадженням системи роботи

Рівні сформованої саморегуляції студентів	Студенти 3-4 курсів спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології)	
	3 курс (15 студентів)	4 курс (12 студентів)
Достатній рівень (%)	9%	8%
Середній рівень (%)	76%	75%
Низький рівень (%)	15%	17%

Рис. 1. Рівні сформованої саморегуляції студентів перед впровадженням системи роботи

Протягом семестру у процесі вивчення дисципліни «Елементи декоративно-прикладного мистецтва» ми використовували розроблену нами систему роботи з розвитку умінь саморегуляції навчальної діяльності студентів 3-4 курсів, зокрема, створювали розглянуті умови та впроваджували

оптимальні методи, форми, прийоми для досягнення мети дослідження.

Після чого, ми перевірили динаміку рівнів сформованої саморегуляції у студентів, застосувавши ті самі діагностичні методики. Узагальнення результатів подано у таблиці 2, рис. 2.

Таблиця 2.

Динаміка рівнів сформованої саморегуляції студентів до та після впровадження системи роботи

Рівні сформованої саморегуляції студентів	Студенти 3-4 курсів спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології)			
	Рівні сформованості саморегуляції студентів до впровадження системи роботи		Рівні сформованості саморегуляції студентів після впровадження системи роботи	
	3 курс	4 курс	3 курс	4 курс
Достатній рівень (%)	9%	8%	39%	42%
Середній рівень (%)	76%	75%	56%	54%
Низький рівень (%)	15%	17%	5%	4%

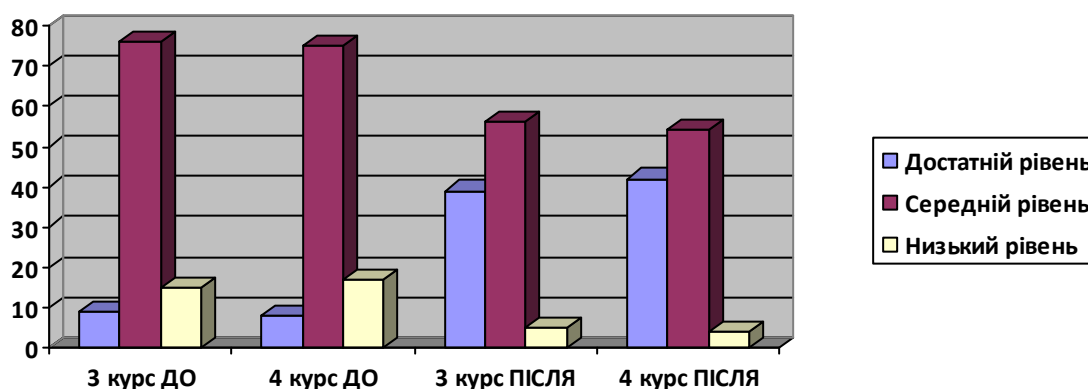

Рис. 2. Динаміка рівнів сформованої саморегуляції студентів до та після впровадження системи роботи

Як переконливо свідчать отримані результати, наша система роботи з розвитку умінь саморегуляції навчальної діяльності студентів 3-4 курсів спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) при вивченні дисципліни «Елементи декоративно-прикладного мистецтва» дійсно ефективна.

Впродовж семестру ми впроваджували у навчально-пізнавальний процес факультету педагогічної освіти Криворізького державного педагогічного університету розроблену систему роботи з розвитку умінь саморегуляції навчальної діяльності студентів. Ми використали діагностичні методики з метою з'ясування наявного рівня сформованості умінь саморегуляції студентів та після впровадження системи роботи. Узагальнення результатів дозволяє зробити такі висновки: низький рівень сформованості умінь саморегуляції знизився з 15% до 5% у студентів 3 курсу, з 17% до 4% у студентів 4 курсу. Середній рівень знизився з 76% до 56% у студентів 3 курсу, з 75% до 54% у студентів 4 курсу. Відповідно, достатній рівень підвищився з 9% до 39% у студентів 3 курсу, з 8% до 42% у студентів 4 курсу.

Таким чином, ми можемо впевнено стверджувати, що запропонована система роботи з розвитку умінь саморегуляції навчальної діяльності студентів є результативною, оскільки впровадження таких умов, як стимулювання мотивації навчання, усвідомлення студентами власних навчальних дій, вміння планувати та розподіляти навчальний час, оцінювати свій прогрес, регулярна рефлексія, підтримка викладача, створення доброзичливого та комфортного середовища під час занять – дійсно гарантує розвиток умінь саморегуляції у студентів.

Також з власного досвіду можемо запевнити, що вдале використання таких методів, прийомів та форм на заняттях, як-от: використання проектних та дослідницьких технологій, ефективні прийоми самостійної роботи та планування її етапів, організація воркшопів та майстер-класів, конкурсів, дискусій, віртуальних екскурсій, підготовка та захист презентацій, рефлексивні нотатки, обов'язковий само- та взаємоконтроль і колективне оцінювання результатів співпраці – дійсно сприяє результативному розвитку умінь саморегуляції навчальної діяльності студентів та стимулює їх до подальшого саморозвитку, самоосвіти та самовихованню у майбутній професійній діяльності.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Таким чином, ми дослідили феномен саморегуляції особистості у процесі навчання, акцентували увагу на тому, що саморегуляція – це здатність студента усвідомлювати кінцеву мету навчальної діяльності та самостійно визначати найефективніші шляхи її досягнення. Встановлено, що завдяки сформованому умінню саморегуляції у студентів успішно формується цілеспрямованість, організованість та уміння контролювати свої емоції і дії, що безумовно впливає на якість навчання та високі результати у майбутній професійній діяльності.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці спеціальних програм, тренінгів, вебінарів, майстер-класів з розвитку умінь

самоорганізації, самоконтролю, самовиховання студентів у процесі вивчення дисциплін «Художні промисли та ремесла України», «Технології побутової діяльності», «Професійна педагогіка» тощо.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Галян І.М. Психологічний аналіз сутності саморегуляції як особистісної здатності. *Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія*, 2015. Вип. 20 (1). С. 154-160.
2. Герантія Т.Е. Саморегуляція професійної діяльності як умова результативного визначення в майбутній спеціальності серед студентів. *Наука і освіта*, 2010. № 8. С. 65-68.
3. Гринців М.О. Саморегуляція як компонент професійної підготовки майбутнього фахівця. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2013. Вип. 4. С. 238-245.
4. Гриньова М.В., Кононова М.М. Саморегуляція навчальної діяльності та професійний розвиток студентської молоді : монографія. Полтава : Астрія, 2021. 384 с.
5. Гриньова М. В. Саморегуляція як основа успішної навчальної діяльності молоді. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*, 2013. № 8(2). С. 159-163.
6. Кириченко Т.В. Саморегуляція як чинник розвитку міжособистісної мовленнєвої комунікації підлітків. *Теорія і практика сучасної психології*, 2018. № 6. С. 131-136.
7. Москальова А. С. Саморегуляція як чинник попередження професійних криз особистості: навчальна програма спецкурсу для слухачів курсів підвищення кваліфікації і студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». Київ: НАПН України, ДВНЗ «Ун-т менеджменту освіти», 2019. С. 46-51.
8. Попчук М.А. Особливості метакогнітивної саморегуляції у контексті прийняття рішень. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. С. 80-82.
9. Пуліна А. А. Метод проектів: історія й перспективи розвитку в сучасній системі освіти. *Педагогічні науки: збірник наукових праць*. Херсон. 2015. Вип. 40. С. 116-119.
10. Стрижак Ю.О. Саморегуляція як основа успішного професійного становлення студентів закладу вищої освіти. *Імідж сучасного педагога*, 2021. № 3 (198). С. 68-71.
11. Чайка В.О., Сеньовська Н.М. Структура, функції та рівні розвитку професійної саморегуляції вчителя. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка*. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2007. № 4. С. 3-8.
12. Фурс О.Й. Саморегуляція освітньої діяльності та професійний розвиток здобувачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2024. 130 с.
13. Яцюк М.В. Психологія саморегуляції особистості. Психологічний практикум. КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти». Вінниця, 2023. 81 с.

REFERENCES

1. Galyan, I.M. (2015). Psychological analysis of the essence of self-regulation as a personal ability. [Psychological analysis of the essence of self-regulation as a personal ability]. *Zbirnyk naukovykh prats: philosophy, sociology, psychology*, / Vyp. 20 (1). S. 154-160. [in Ukrainian]
2. Gerantiya, T.E. (2010). Samoregulyatsiya profesynoy diyalnomy yak umova rezultativnogo vyznachennya v maybutniy spetsial'niosty sered studentyiv.

[Self-regulation of professional activity as a condition for effective determination in the future specialty among students]. *Nauka i osvitya*, № 8. S. 65-68. [in Ukrainian]

3. Gryntsiy, M.O. (2013). Samoregulyatsiya ayk component profesiynoiy pidgotovky maybutn'yogo fahivtsya [Self-regulation as a component of professional training of a future specialist]. / Aktual'ny pytannya gumanitarnykh nauk, Vyp. S. 238-245. [in Ukrainian]

4. Grynyova, M.V., Kononova, M. M. (2021). Samoregulyatsiya navchal'noiy diyal'nosti ta profesiyny rozvytok students'coi molody: monografia. [Self-regulation of educational activity and professional development of student youth: monograph]. Poltava: Astraya, 384 s. [in Ukrainian]

5. Grynyova, M.V. (2013). Samoregulyatsiya yak osnova uspishny navchal'oiy diyal'nosti molodi. [Self-regulation as the basis of successful educational activity of young people]. *Problemy pidgotovky suchasnogo vchytelya*, № 8(2). S. 159-163. [in Ukrainian]

6. Kyrychenko, T.V. (2018). Samoregulyatsiya ayk chynnyk rozvytku mizhosobystisnoiy movlennyeyoiy komunikatsii pidlitkyv. [Self-regulation as a factor in the development of interpersonal speech communication of teenagers]. *Teoriya i praktyka suchasnoy psykhologii*, № 6. S. 131-136. [in Ukrainian]

7. Moskalyova, A.S. (2019). Samoregulyatsiya yak chynnyk poperedzhennya profesiynykh kryz osobistosti: navchal'na programma spetskursy dlya sluhachyv kursyv pidvyshennya kvalifikatsii I studentyv osvityno-kvalifikatsynogo ryvnya «magystr». [Self-regulation as a factor in the prevention of professional personality crises: curriculum of a special course for students of advanced training courses and students of the "master's" educational qualification level]. Kyiv: NAPN Ukrayiny, DVNZ «Universytet menedzhmenty osvity», S. 46-51. [in Ukrainian]

8. Popchuk, M.A. (2013). Osoblyvosti metakognityvnoiy samoregulyatsii v konteksty prynyatt'ya rishen'. [Peculiarities of metacognitive self-regulation in the context of decision-making]. Ostrog: Vydavnytstvo natsional'nogo universytetu «Ostroz'ka akademiya». S. 80-82. [in Ukrainian]

9. Pulina, A.A. (2015). Metod proyektvy: istoriya i persoektyvy rozvytku v suchasniy systemy osvity. [The project method: history and prospects of development in the modern education system]. *Pedagogichni nauky: zbirnyk naukovykh prats'*. Kherson, Vyp. 40. S. 116-119. [in Ukrainian]

10. Stryzhak, Y.O. (2021). Samoregulyatsiya yak osnova uspishnogo profesiynogo stanovlenn'ya studentyv zaklady vishchoiy osvity. [Self-regulation as a basis for the successful professional development of students of a higher education institution]. *Imidj suchasnogo pedagoga*, № 3 (198). S. 68-71. [in Ukrainian]

11. Chaika, V.O., Sen'yovs'ka, N.M. (2007). Struktura, fyunktsii ta ryvny rozvytku profesiynoiy samoregulyatsii vchytelya. [The structure, functions and levels of development of the teacher's professional self-regulation]. *Naukovy zapysky Ternopil's'kogo natsional'nogo pedagogichnogo universytetu imeny Volodymyra Gnatyuka*. Ser. Pedagogika. Ternopil': TNPU im. Gnatyuka, № 4. S. 3-8. [in Ukrainian]

12. Furs, O.Y. (2024). Samoregulyatsiya osvitynoi diyal'nosti ta profesiyny rozvytok zdobuvachyv zakladyv profesiynoiy (profesiyno-tehnichnoiy) osvity: navchal'no-metodychnyi posybnik. [Self-regulation of educational activities and professional development of graduates of professional (vocational and technical) education institutions: educational and methodological manual]. Byla Tserkva: BINPO DZVO «UMO» NAPN Ukrayiny, 130 s. [in Ukrainian]

13. Yatsuk, M.V. (2023). Psykholohiya samoregulyatsii osobystosti. Psykholohichniy praktykum. [Psychology of personality self-regulation. Psychological workshop]. KZVO «Vynnytska akademiya bezpererвної osvity». Vinnytsya, 2023. 81 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

СЕРЬОГІНА Ірина Юрїївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри технологічної та професійної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Наукові інтереси: сучасні проблеми саморозвитку, самоосвіти, самовиховання та творчого розвитку майбутнього фахівця.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SERYOGINA Iryna Yuriyivna – candidate of Pedagogical Sciences, docent, associate Professor of Technological and professional education department of Kryvyi Rih State Pedagogical University.

Scientific interests: modern problems of self-development, self-education, self-discipline and creative development of future specialist.

Стаття надійшла до редакції 30.09.2024 р.

УДК 793. 3. 076

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-216-273-278

СКРИПНИК Олександр Сергійович –

керівник гуртка, балетмейстер Народного хореографічного ансамблю «Пролісок», кандидат педагогічних наук, КЗ «Центральноукраїнський Науковий ліцей-інтернат Кіровоградської обласної ради»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5417-8953>
e-mail: sasha03099@gmail.com

ЗАРУБІНА Антоніна Володимирівна –

кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри природничих наук і методик їхнього навчання Центральноукраїнського державного університету імені
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1457-9485>
e-mail: sasha03099@gmail.com